

Ana Sesvečan, mag. iur.

PRIKAZ KNJIGE

Valentino Kuzelj i Ivana Tonković, *Praktični vodič kroz radni odnos. Zasnivanje, trajanje i prestanak. S primjerima iz sudske prakse, Zagreb, RRiF, 2025.*

Radni odnos u današnjem pravnom i društvenom kontekstu ne predstavlja samo pravni institut nego kompleksno normativno i društveno pitanje u kojem se prelamaju interesi radnika, poslodavca i države. U tom kontekstu knjiga *Praktični vodič kroz radni odnos. Zasnivanje, trajanje i prestanak. S primjerima iz sudske prakse*, autora Valentina Kuzelja i Ivane Tonković (2025.), predstavlja vrijedan doprinos hrvatskoj radnopravnoj literaturi jer nadilazi okvire klasičnoga praktičnog priručnika i nudi kritički, analitički i normativno osviješten prikaz radnog odnosa u Republici Hrvatskoj.

Temeljna vrijednost ove knjige ne očituje se samo u sustavnom i preglednom prikazu važećeg zakonodavnog okvira nego i u načinu na koji autori povezuju zakonske norme sa sudskom praksom, ali i važnim kritičkim odmakom od uobičajeno "slijepo" praćenih tumačenja ministarstva nadležnog za rad. Iako je djelo primarno usmjereno na pozitivnopravno uređenje radnog odnosa u Hrvatskoj, ono se sadržajno i metodološki pozicionira znatno iznad razine klasične praktične ili komentarske literature.

Autori radni odnos ne tretiraju kao statičnu pravnu kategoriju, nego kao dinamičan institut čiji se stvarni sadržaj oblikuje u međudjelovanju svakodnevnih interakcija strana radnog odnosa, s jedne strane, i zakona te sudske prakse, s druge strane. Takvim pristupom autori ukazuju na stvarne izvore pravne nesigurnosti u primjeni radnog prava te se jasno distanciraju od nekritičkog prihvatanja interpretativne prakse nadležnog ministarstva, što predstavlja rijetkost u domaćoj radnopravnoj literaturi.

Struktura knjige prati ključne trenutke u "životu" radnoga odnosa, polazeći od njegova zasnivanja, preko vremenske dimenzije (trajanja), do njegova okončanja (prestanka), pri čemu se posebno razmatraju načini prestanka otkazom i odlukom nadležnog suda (sudski raskid). Taj kronološki okvir autori koriste kao polazište za dublju analizu temeljnih instituta radnog prava.

U prvom poglavlju obrađuje se pojam radnika i bitni sastojci radnog odnosa, pri čemu se ističe kogentan karakter pojma radnika u hrvatskom pravu. Nadalje, navodi

se da se pojam radnika, pod utjecajem prava Europske unije, može tumačiti šire radi učinkovitije zaštite prava radnika. Međutim, njegova kogentna i javnopravna definicija u hrvatskom pravu ne smije se mijenjati niti proširivati aktima nižeg ranga niti nepovezanim zakonskim režimima. Naglašava se potreba **razgraničenja ugovora o radu od ugovora obveznog prava**, osobito ugovora o djelu i ugovora o obavljanju studentskih poslova. S time je povezana i kasnije u poglavlju razrađena zakonska presumpcija radnog odnosa. Također se obrađuje **oblik ugovora o radu** te pravne posljedice nepoštovanja propisanog oblika.

Drugo poglavlje obrađuje vremensku dimenziju (trajanje) radnog odnosa - na neodređeno i određeno vrijeme - te institut probnog rada kao važno, ali za radnika izrazito nepovoljno (prekarno) razdoblje u trajanju radnog odnosa (o tome više vidi: Kuzelj, 2025.).

Treće je poglavlje najposebnije, a bavi se načinima prestanka radnog odnosa, s posebnim naglaskom na redoviti i izvanredni otkaz ugovora o radu. Opisuju se pojedine vrste otkaza (redoviti: poslovno uvjetovani, osobno uvjetovani, otkaz zbog skrivljenog ponašanja radnika, otkaz zbog nezadovoljavanja na probnom radu te izvanredni otkaz) te povezani instituti otkaza s ponudom izmijenjenog ugovora o radu i zakonske zabrane otkaza, a na sustavan i inovativan način obrađuje se i pitanje konkurencije otkaznih razloga.

Četvrto poglavlje opisuje procesne korake koji prethode otkazivanju ugovora o radu, uključujući obvezu prethodnog pisanog upozorenja na obveze iz radnog odnosa, omogućavanje iznošenja obrane radniku te potrebu savjetovanja ili suodlučivanja s radničkim vijećem. Posebna se pozornost posvećuje obliku, obrazloženju i dostavi otkaza te posljedicama proceduralnih propusta. Poglavlje obuhvaća i mehanizme zaštite radnika od neopravdanog otkaza s naglaskom na stroge prekluzivne rokove.

Peto poglavlje također pripada među oblike prestanka radnog odnosa, a analizira institut sudskog raskida ugovora o radu kao dodatnu posljedicu vezanu uz sudsko utvrđenje nedopuštenosti otkaza, gdje na zahtjev radnika ili poslodavca sud umjesto vraćanja radnika na rad određuje sudski raskid i (ako je postavljen i taj zahtjev) naknadu štete. Posebna se pozornost posvećuje određivanju trenutka prestanka radnog odnosa, uz osvrt na razvoj sudske i ustavnosudske prakse.

Opći je dojam da knjiga uspješno uspostavlja ravnotežu između teorijskog i praktičnog pristupa. Autori ne ostaju na razini pukog komentiranja relevantnih članaka Zakona o radu, nego kroz minuciozno odabranu sudsku praksu i njome potkrijepljenu vlastitu argumentaciju daju odgovore na brojna otvorena, moguće je tvrditi i sporna pitanja hrvatskog radnog prava. Posebnu vrijednost predstavlja kritički odnos prema normativnim nejasnoćama, kao i prema praksi nekritičkog i, s aspekta ustavnosti

i zakonitosti upitnog, davanja mišljenja od strane ministarstva nadležnog za rad (koja autoritetom donosioca zapravo prestaju biti tek preporuke i faktički počinju obvezivati adresate). Pritom autori poentiraju isticanjem situacija u kojima takva mišljenja odstupaju čak i od sudske prakse!

Stavovi izneseni u knjizi potkrijepljeni su analizom relevantnih propisa, zamjetnog fonda sudske prakse i stručne literature. Može se ustvrditi da recenzirano djelo obilježava visoka preglednost i praktičnost, ali i znanstvena strogost u pogledu korištenih metoda i pristupa temi.

Zaključno, *recenzirana knjiga svakako predstavlja važan doprinos hrvatskoj radnopravnoj literaturi*, kao djelo koje je korisno ne samo sucima, odvjetnicima i pravnicima u pravnim službama javnih ustanova i poduzeća, nego i poslodavcima, sindikalnim povjerenicima, stručnjacima za ljudske potencijale te svima koji se u praksi susreću s pitanjima vezanim uz radni odnos.

KUZELJ, V., Probni rad - ugovoreno razdoblje prekarnosti u radnom odnosu. u: Kuzelj, V. (ur.), *Aktualna pravna problematika u zdravstvu: Zbornik radova sa XVI. Kongresa pravnika u zdravstvu - Liber Amicorum Snježana Cerjan* (str. 41-103), Udruga pravnika u zdravstvu, Varaždin, 2025.

KUZELJ, V., TONKOVIĆ, I., *Praktični vodič kroz radni odnos. Zasnivanje, trajanje i prestanak. S primjerima iz sudske prakse*, Zagreb, RRiF, 2025.